

GLAS NARODA

IZLAZI SRIJEDOM I SUBOTOM

POSLIJE PODNE

POJEDINI BROJ 30 PARA

RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

OGLASI PO CIJENIKU

Vlasnik i izdavaatelj: Marko Stojić

Odgovorni urednik: Ivo Aničin.

Najbjelodaniji primjer sudbine, koja čeka svaku silu, jest Vilhelm II. Nitko nije bio kao on pomislio i ostvario, pa i u praksi proveo najpogibelniji pojam sile. Cijela ogromna znanost njemačkog naroda, sva njegova i dobra i zla svojstva bila su upotrebljena za ostvarenje svjetske vladavine sile. Kad je Vilhelm II. koncem srpnja 1914. dao znak borbe proglasom «Domovina je u pogibelji» bio je siguran, da će sila pobijediti, da će on nametnuti svoju volju svim drugim narodima na svijetu. I pobijedio je, pobijedio je na sve strane svijeta; sila je bila razbacala svoje valove kao nikad prije. Mislio je Vilhelm i u svibnju prošle godine, da je pobjeda njegova.

U malo je mjeseci cijela ova sila propala kao da se rasplinula i on je danas gost u tuđoj kući, u tuđoj zemlji, potišten bez dostojanstva, nemajući ni toliko snage, da sam sebi sudi, već čeka izreku pravice, koja će ga kazniti za počinjeno zlodjelo.

Prenašajući ova razmatranja na dalnji razvoj događaja, tvrdimo, da je pravo svakog naroda sloboda i jedinstvo. To nam neće nitko osporiti, jer su aksiomi narodnog prava, pa su uopće aksiomi najapstraktnijeg pravnog pojma.

Pod zastavom slobode naroda pristupile su Sjedinjene države u rat, te je onda borba entente poprimila na osobiti način karakter borbe pravice proti sili; borbe svijetla proti tmini, borbe Ormuza proti Arimanu. Krv je američkih građana uništila svaku imperijalističku težnju, svaki imperijalistički ugovor.

Možemo li mi i časak dvojiti o našoj slobodi u ovoj eri slobode?

Ne, za stalno mi već vidimo nedvojbeno našu slobodu i jedinstvo u volji Wilsona i njegovih suradnika, u volji cijele entente; pa i ako ima još danas trzaja starih sistema, to smo stalni, da će pobijediti pravica nad silom; da će nam Amerika i Antanta dati potpunu, neokrnjenu slobodu, koja je naše pravo, kao i pravo svakog drugog naroda.

Neće s nama početi novi srednji vijek.

Sloboda je najbolje jamstvo mira, pak je iskrivljeni pojam, pogibeljan sofizam tražiti u kršenju prava vlastiti mir.

Wilsonova načela i tajni ugovori.

Ovo je danas predmet, o kojemu raspravlja cijeli svijet uopće a napose oni narodi, koji su došli usljed rata do protivnosti i nesuglasja u najvažnijim narodnim interesima. Pred mirovnu konferenciju doći će to pitanje u više slučajeva pa se svak pita, kako će ga konferenca riješiti.

U čemu faktično sastoji to pitanje ili bolje kako glasi? Tko će pobijediti u onim spornim pitanjima između susjednih naroda, koja bi se mogla urediti ili na temelju Wilsonovih načela ili na temelju tajnih ugovora, sklopljenih za vrijeme rata, između pojedinih vlada Antante, kad se ti tajni ugovori nalaze u protivnosti s Wilsonovim načelima?

Da li Wilson ili dotična vlada sa svojim pisanim ugovorom? To je pitanje svjetskog značenja, a izravna posljedica rata i stoga mora da ispitamo uzrok da nam on sam osvjetli svoje posljedice.

Prije rata imali smo u Europi dvije skupine velikih država, koje su stajale jedna proti drugoj, naime trojni savez i trojni sporazum. Prvi su sačinjavale Njemačka, Austrija i Italija, a drugi Engleska, Francuska i Rusija.

Do rata je došlo tako, što je Njemačka i Austrija napala Srbiju, a to je izazvalo odmah istup Rusije, Francuske i Engleske proti njima na obranu Srbije. Italija se je naprotiv odmah u početku rata proglasila neutralnom, jer nije htjela da ide skupa s centralnim vlastima na tom barbarskom putu proti jednoj maloj državi, kojoj se je divio cijeli kulturni svijet zbog njezine herojske borbe proti Turskoj.

Italija je tim svojim korakom zaslužila opće priznanje, koje je kasnije prešlo u prava udivljenja, kad je stupila u rat na strani Antante proti centralnim vlastima. Pošto je o tom istupu odlučila u glavnome diplomacija u svojim tajnim dogovorima, to nije nitko ni mogao da doznade za cijeli onaj rad, koji je do toga doveo. U početku nije se ni znalo, da je u tom poslu sklopljen kakov ugovor. To je tek kasnije izbilo na javu, a za sadržaj tog ugovora, za stranke, koje su ga potpisale i za njegov datum doznalo se je tek, kad su boljševici u Rusiji došli na vladu i objelodanili sve tajne ugovore. Taj su ugovor sklopile s jedne strane Rusija, Engleska i Francuska, a s druge strane Italija. O sadržaju tog ugovora iznijeti ćemo samo to, da se Rusija, Engleska i Francuska obvezuju, da će sretnim svršetkom rata osigurati Italiji osim drugih krajeva Trst, cijelu Istru i ovaj dio Dalmacije, koji oni danas drže kao okupaciona vlast u svojim rukama. Taj je ugovor sklopljen 25. Aprila 1915.

Rat je tekao dalje raznom srećom do 1916, kad je također na temelju jednog sličnog tajnog ugovora između Antante i Rumunjske ova pristupila u rat proti centralnim vlastima. Rumunjska je u tom ugovoru dobila osiguranje od Antante, da će je u slučaju pobjede zapasti između ostaloga cijeli Banat. U doba, kad je ruska revolucija 1917. dobrim dijelom oslabila Rusiju tako, da je izgledalo, da će bez pomoći Amerike Antante jedva moći da izvoštiti pobjedu, pristupi i ona u rat i rat je bio zapečaćen. Ali ni Amerika nije ušla u rat bez nekih priznanja, koja joj je Antanta učinila. Wilson je tražio, da se pristane na njegova načela u pogledu uređenja svijeta nakon pobjede, a na ta su njegova načela pristali svi — čitav svijet osim ondašnje Njemačke i Austrije.

Iz talijanskih novina.

Hoćemo da ispitamo jedan od tih ugovora i njegove posljedice kao i poteškoće, pred kojima će se naći konferenca, kad bude riješavala jadransko pitanje, sadržano u londonskom ugovoru od 25. Aprila 1915. Italija traži na temelju tog ugovora, da joj se dosudi osim Trenta, Trsta, Gorice i cijele Istrije još i čitava sjeverna i srednja Dalmacija od Lisarice ispod Velebita pa do rta Planke južno od Rogoznice, a odatle kroz srednju Dalmaciju do Dinarskih planina, a suviše, skoro sve otoke dalmatinske. Italija u tom pogledu traži, da se Engleska i Francuska založe na konferenci za taj njezin zahtjev, jer da one odgovaraju za londonski ugovor potpisom.

Ako se primi ugovor, vrijeđaju se Wilsonova načela. Ako se pak primjene ta načela, ukida se vrijednost jednog pisanog ugovora, koji nosi potpis dviju vlada najmoćnijih država u svijetu. U najtežem se položaju prema tome nalaze vlade talijanska, engleska i francuska, jer su najprije sklopile ugovor i utvrdile u njemu stanovita prava i obveze, a kašnje prihvatile načela, koja ta prava ukidaju a obveza riješavaju.

Wilson nije naprotiv vezan na nijednu stranu. On hoće, da se ispita i pregleda svaki tajni ugovor, jer ne nosi njegov potpis. On dakle ima pravo, da preuzme ulogu sudije, koji ne traži nikakve nagrade za sebe osim moralne zadovoljštine, da je baš on snagom svog uma i plemenitog srca najviše doprinio, da se svijet postavi na temelj prava i pravice i da se tako ovo izmučeno čovječanstvo riješi ove strašne môle, a posveti mirnom radu i gospodarskom natjecanju. Stranke su uvijek pristrane — uvijek nepravedne, jer ih vodi vlastiti interes. Sudac stoji nad strankama — on jedini može da bude pravedan. Mi vjerujemo u nj!

„Corriere della sera“ od 6. ov. mj. donasa izvještaj jedne sjednice sa socijalističke konference, koja se ovih dana obdržava u švicarskom gradu Bernu, a prisustvuju svi evropski socijalisti osim ruskih. Ta je sjednica bila od velike vrijednosti, jer se je usljed predloga engleskog socijaliste Thomas-a, raspravljalo o tome, tko je skrivio rat i kako su se držali socijalisti pojedinih zemalja, a osobito njemački, koji su sada nakom sloma pruskog militarizma došli na vladu.

Osim njemačkih socijalista, koji bi htjeli da se pitanje o krivcima rata raspravi pred jednom neutralnom komisijom, svi su drugi o tom na čistu i jednakog mišljenja, da su cen-

tralne vlasti skrivile i izazvale rat i da krivci rata moraju biti kažnjeni. Tom prilikom iznio je austrijski socijalista Fridrik Adler, koga mi inače svi dobro poznajemo iz atentata proti zloglasnom Stürgthu, svoje uvjerenje, da je Austrija spremala rat i prije umorstva u Sarajevu, a da je 5. srpnja 1914. dan, u kojemu je bio odlučan i zaključen rat. Tog dana da je bio došao posebni vlak s pismom Franje Josipa u Berlin k Vilimu i da je ovaj tog dana sa svojim kancelarom Bethmannom zaključio rat!

Dne 7. srpnja odobrava Austriju odluku i od tada se je radilo sistematski na spremanju rata. „Ultimatum“ Srbiji da je bio u dogovoru s Njemačkom sastavljen navlaš tako, da ga Srbija ne uzmogne prihvatiti, a rok određen tako kratko, da neutralci ne bi mogli posredovati.

Neki su socijalisti predlagali, da se objelodane svi tajni spisi u tom poslu pa se nadamo, da će i ova konferenca svojim radom doprinjeti važnih dokumenata za pročišćenje tog pitanja.

Čudnovata priznanja. Nijemci u nekim svojim novinama priznavaju Talijanima pravo na Dalmaciju, jer da Jugoslavena i nema u gradovima dalmatinskim, da je sva kultura talijanska iz mletačkog doba, i da geografski položaj Dalmacije očito pokazuje, kako ona pripada Italiji.

O profesorima njemačkim znamo samo to, da su u politici bili jedino na smetnju svojim državnici, a da je većina njih s naočalima pa da obično vide — dvostruko — osobito u politici. Taj je „učenjak“ sigurno do zadnjeg časa vjerovao, da će Njemačka pobijediti i skupa s mnogim drugima bio mišljenja, da je bolje, ako se Ameriku prisili da stupi u rat, jer da u tom slučaju — neće moći više da liferuje Antanti municiju i topove! Hvala još jedan put! Hvala svima — onima, koji priznavaju i onima, koji primaju.

Amerika priznala Jugoslaviju. Corriere della sera od 9. o. mj. donasa slijedeću vijest iz Pariza: Amerikanski je ministar vanjskih posala, Lansing poslao ministru vanjskih posala Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Trumbiću slijedeće pismo:

„29. Svibnja 1918. izrazila je vlada Ujedinjenih država svoju simpatiju za narodne želje jugoslavenskih plemena, a 28. Lipnja izjavila je, da svi slavenski narodi moraju biti oslobođeni od gospodstva njemačkog i austrijskoga. Nakon što su upotpunili svoje oslobođenje od tuđeg gospodstva Jugoslaveni, koji su nekada bili pod gospodstvom austro-ugarskim, izraziše u raznim prilikama želju, da se sjedine s kraljevinom Srbijom. Vlada je srpska sa svoje strane javno i službeno prihvatila ujedinjenje naroda srpskog, hrvatskog i slovenskog. Vlada dakle ujedinjenih Država pozdravlja to ujedinjenje priznavajući, da konačno uređenje granica mora biti prepušteno mirovnoj konferenci, a da se ima provesti prema želji interesiranih naroda.“

Mirovna konferenca u Parizu.

Pretresajući razna pitanja došla je konferenca i do spora između Italije i Jugoslavije, o kojem se službeno na konferenci ne raspravlja, ali se tim više radi na dogovorima između pojedinih vlada.

Prema nekim vijestima američanskog lista «New York Herald» izgleda, da pregovori lijepo napreduju i da bi se brzo moglo doći do potpunog sporazuma. S druge se strane javlja, da će taj spor ostati neriješen sve, dok se Wilson ne povraća iz Amerike, a to bi bilo tek koncem marča! Osobitu se važnost davanja uređenju turskih teritorija u Maloj Aziji, gdje svi narodi za sebe traže, da im se dade na upravljanje po koji komad tih zemalja, jer su bogate! Konferenca ima već pred sobom i statut o Savezu naroda. Za sada nećemo o njemu raspravljati, jer će se sigurno mnogo toga promijeniti. Donijeti ćemo ga, kad bude konačno redigiran!

Vijesti iz grada i okolice.

U fond lista dopriniješe: Veselo društvo sa prijateljske zabave kod g. Čale Ivjše K 84: tvrtka braća Makate da počasti uspomenu pok. Dragišić Danila iz Skradina K 100, Ante Belamarić (Ris) na čast uspomene pok. Tonke Škarica K 10, Marko Stojić na čast uspomene pok. Dragišić Danila K 20. a pok. Tonke Škarica K 20. Dobrota Damjan Bratiškovci K 30, na čast uspomene pok. Danila Dragišića.

U fond „Jug. Sokola“ u Šibeniku darovane na uspomenu p. Tonke Škarica r. Iljadica: Svirčić Jovo K 10, Karadole Marko K 2, Blažević Vlade K 10, Kronja Dunko K 2, Žepina Ive K 10, Škalic Niko K 10,

Doznajemo, da se naš gradjanin Dr. Grgo Bogić, učitelj Stevo Bečker iz Knina, savjetnik Miović iz Benkovca kao i mnogi drugi „ratni zarobljenici“ odvedeni po okupatornoj vlasti u Italiju, nalaze sada na otoku Sardiniji.

Politički pregled.

U Francuskoj su izbile u javnost teške sumnje u pitanju željeznih rudnika u Briey-u, kroz cijelo vrijeme rata nije se dozvoljavalo francuskim avijatičarima, da bombardiraju te rudnike, koji su bili u rukama Nijemaca. Jedan je francuski list bio potakao to pitanje, ali mu je vlast odmah dala razumijeti, da se o tome ne smije da piše. On nije sustao tako da su se svi konačno pitali, šta znači ta zagonetka, da se ne smije bombardirati one rudnike u Briey, bez kojih bi Njemačka bila prisiljena kroz 6 mjeseci, da se pokloni Antanti. Još i danas je to ostala zagonetka, ali francuski parlament će već stvar ispitati!

U Engleskoj imamo da zabilježimo dva jaka štrajka u Glasgowu i Belfastu, koji stoje donekle u vezi s demobilizacijom. Radnici se naime boje, da će se usljed otpusta vojnici naći bez posla na putu. Vlada naprotiv tvrdi, da se otpuštaju samo oni vojnici, koji su zatraženi i osigurani unapred od pojedinih tvornica. Na tom temelju nastoji, da dodje do izravnjanja.

Večeras u kazalištu Mazzoleni krabuljni ples del „Fascio dei giovani“. Čujemo, da će se prirediti i mala tombola. Messer Giovanni želi da dobije samo jedan bonet „Flottenvereina“. Da nam ga je viditi, kako će ga pogladiti. A tko zna hoće li ga i dobiti? Darovano je i više onih nekih šuškarija, šta se je dobivalo na — Soči. Ako bude pravice mogla bi koja dopasti i našeg Keka-trkača!

Opet slučaj ospica u gradu. Na kćeri Vukosave Gjurica, koja već boluje od ospica, pojavili su se znakovi iste bolesti!

Umrli su u gradu: Vrbota Dumilo pok. Tome u 73.oj i Milka Grubišić-Rašo u 13.oj godini života.

† **Dragišić Danilo.** U nedjelju u 7 sati jutrom ugasnuo se tragičnom smrću ovaj plemeniti život, u cvijetu mladosti od ne pune 22 godine. U ponedjeljak poslije podne bio mu je prekrasan sprovod, kome je suzom u očima i tugom u srcu sudjelovao čitav Skradin. Dok i mi žalimo gubitak ovog mladog brata Srbina, s kojim padaju u grob toliko nade i želje, izrazujemo duboko uciviljenoj njegovoj čestitoj obitelji naše najiskrenije saučešće. Vječna mu pamjat!

U cvijetu mladosti preminula je u Skradinu Vjera Dragišić nakon dugog bolovanja. Ucviljenoj obitelji iskreno žalovanje!

JADRANSKA BANKA

podružnica ŠIBENIK Središnjica TRST.

Podružnice: Beč, Dubrovnik, Kotor, Ljubljana, Metković, Opatija, Split i Zadar.
Ispostava: Kranj

Dionička glavnica i pričuve **K 33,500,000**

Bavi se svim bankovnim i mjenjačkim poslovima.

Marko Stojić

prodaje:

Veću partiju višnjaka od 11:2°
-- alkohola od ljetine 1918. --

Nekoliko kvintali žice debljine
br. 16.

80 m. cijevi od kaučuka za štr-
caljke ili slične rađe.

JOSIP JADRONJA ŠIBENIK

Dalmacija

Trgovačko pomorski poveljeni mešetarski Ured
Otpremnička i agenturna poslovica utemeljena

God. 1906.

nabavlja trgovcima jestvenu, tkanenu i ostalu
svakovrsnu robu, preuzimlje razprodaju svih
dalmatinskih proizvoda, posjeduje zastupstva za
špediterske poslove u svim većim mjestima tu i
inozemstvu.

PINKAS DRUTTER ŠIBENIK (DALMACIJA)

Veliko skladište cipela, odijela, rublja i parfima.

PUČKA TISKARA ŠIBENIK

Izradjuje se u --
ovu struku zasje-
cajuće poslove.

Skladište tiska-
nica za općine.

Naručbe izvršuje
se vrlo brzo.

Cijene su vrlo
umjerene

Najuspješnije se oglašuje u „**Glasu Naroda**“.